

Թագուհւոյն խուցը զինքը սանտրելու համար . և հարկ եղաւ որ անիկա Թագաւորին խուցը գայ , և ինքը հետը բերէ սանտրելու հարկաւոր եղած բաները :

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Քանդոն կամ Քռանկ-Չեռ :

Չինաստանի Վանդոն հին քաղաքը զոր դեռ նոր Նագղիացիք զարկին ու կողոպտեցին , երկու մաս բաժնուած է , մէկը կ'ըսուի Չինաց քաղաք , միւսը Թաթարի քաղաք , որ մէկմէկէ պարիսպով կը զատուին . այսպէս է նաեւ բոլոր կայսրութեան միջնաշխարհին մէջ . ուր յաղթականք և յաղթուողք մէկ իշխանութեան մէջ ըլլալով , ոչ երբեք կը միաբանին իրարու հետ :

Վանդոնին չորս կողմը պարսպապատ է , վաթսուն ոտք բարձրութեամբ և մացառօք պատած է ծայրը : Եւ ցանկապատին մէջ խռկած են անբաւ տնակներ ու ծառեր կը տեսնուին խառնուած , բայց ոչ կանոնաւոր ճամբայ մը , ոչ հրապարակ և ոչ ալ գեղեցիկ ճարտարապետութիւն մը կը գտուի : Վաղաքը ինը անգղիական մղոն շրջապատ ունի : Տանց բնակչաց թիւը 400,000 է , նաւակաց բնակիչներ են 160,000 , իսկ շրջակայքը գրեթէ 200,000 բնակիչ ունի : Երեսն թէ եւրոպացւոց թիւը հոս երկու կամ իրեք հարիւր մը կայ :

Ինչպէս տաճկաստանի քաղաքները , ասանկ ալ Վանդոն իւրաքանչիւր արուեստաւորք իրեն առանձին փողոցն ունին , ինչպէս մէկ կարգ փողոցի մէջ կը տեսնես տպակեգործները , մէկալին մէջ մետաքսաղէններու խանութները , ուրիշ մը դեղագործաց , ուրիշ մըն ալ կերակրեղինաց , և այլն : Տներուն մէջ տեղուանքը նոյն ճարտարապետական ոճով շինուած պզտի կռոց տաճարներ կան : Փողոցները խոշոր քարերով յատակած են : Եւ մէկ տան դիմաց , խորշի մը մէջ պզտի բազին մը կայ երկու կամ իրեք ոտք բարձրութեամբ , ու

րուն դիմացը միշտ կանթեղներ կը վառեն : Երօնական սովորութիւն մըն է աս , բայց ունի նաեւ իր օգուտը . վասն զի մեր գիշերուան փողոցի կազի կամ եղի կանթեղներուն տեղը կը բռնէ :

() րուան մէջ՝ կերակրեղինաց վաճառատեղիները խիստ մեծ բազմութիւն կայ ժողովրդեան : Կանայք և պզտի աղջկունք խանութէ խանութ կը պտրտին առանց լաչակի կամ գլխոյ ծածկութի , բան գնելու համար : Եւ ի ուտելեաց շտեմարաններէն , կան նաեւ ճամբուն մէջ պտրտող մարդիկ որ անբաւ զամբիւղներով մէկտեղէ մէկալը կը տանին իրենց վաճառքը : Իսկ հարուստները բոլոր աս առեններս վեր վար կը պտրտին զբօսանաց համար . և Վանդոնի գիշերապահ զօրքը օրուան մէջ տներուն մէջէն աղտեղութիւնները վերցնելու կ'աշխատին խողովակներով , որն որ պարտիզաց արգաւանդութեան մեծ պատճառ է , առանց ամենեին փնաս մը ընելու օդուն առողջութեանը :

Եւսանոց պակասութեամբ , և հետեւաբար անոնցմէ առաջ եկած պարարտութիւնն ալ պակաս ըլլալով , այս տեսակ աղբը շատ յարգի է Չինաց դիմացը : Եւ ճամբաներու մէջ անբաւ բազմութիւն ընտանի հաւուց և խող կը տեսնես : Եւ քատ Թաղերու մէջ խիստ շատ է ան խեղճ հիւանդաց թիւը որոնց մարմինը պալարով , խաղաւարտով ու կոծիծով պատած է :

Շրջակայքը գերեզմանատունք կան . մէկ քանի թիակ հող դիականց վրայ կը լեցնեն , վրան ալ երկու ոտք բարձր գերեզմանաքարեր կը դնեն հանդերձ արձանագրութեամբ : Եւ անձին ընտանեաց գերեզմանատեղիք կան՝ բլրոց վրայ փորած , և որուն չորս կողմը ցած լուսնաձև պատեր քաշած են և ասոնց մուտքն ալ որմով հիւսած է : Չինացիք մեռել Թաղելու մասնաւոր սովորութիւն մը ունին . պզտի սրահներ կը շինեն , երկու պատով և մէկ ծածքով , երկու կողմանէ մէյմէկ դռնակներ բացած . մէջը երկու ոտք հեռաւորու

Թեամբ փայտէ նստարաններ կը դնեն ,
աս նստարաններուն վրայ մէյմէկ գա-
գաղ կան որ ընդհանրապէս խոռոչաւոր
ծառի կոճերէ է :

Չինաց երկիրը ամբաւ քաղաքական
խառնութիւն կրած է , որով օրինաւոր
իշխանութիւնը այլայլած : Ինչպէս նաեւ
հիմա ալ մեծ շփոթութեանց և աղմը-
կաց մէջ է , բայց չյաջողիր աս ապրս-
տամբութիւնն ալ :

Հիմա ժամանակն է որ Չինաստանն
ալ Հնդկաստանի նման բացուի Լարո-
պացւոց , ուր որ սերունդք վկայից բուս-
ցընեն աւետարանին քարոզութիւնը :
Լարեք հարիւր միլիոն բնակիչք ճոխ ու
հարուստ հունձ մըն է քրիստոնէից սրբ-
տին : Իսկ ընչասիրաց համար՝ առատ
բերոց երկիր է : Ետ գետեր կ'անց-
նին աս երկրին մէջէն , որոնց մէկը՝
խարտեաշ գետը , վեց հարիւր միլոն
տեղ կ'ընթանայ , կապտագոյն գետը չորս
հարիւր . բաց ասոնցմէ երկու հազար
հինգ հարիւր գետ կը համրուի և խիստ
շատ ալ լիճ : Լըկիրը , որ ամէն դին
բարեբեր է , վասն զի սքանչելի մշակու-
թիւն կայ ամէն կողմը , բաւական է
այնչափ բիւրաւոր մարդիկ սնուցանե-
լու : Բմենէն հարուստ կլիմայից տակ
առաջ եկած բոյսերը հոն առատ կը
բուսնին , զորոնք երկար կ'ըլլայ մանրա-
մասն զուրցելու որ ըլլանք :

Չինաց երկրին մէջ պաճարաց պէս
կրնան ծնողք իրենց աղջիկ զաւկընին
ծախել . երկրին օրէնքը զայս կարգելու ,
բայց տէրութեան կառավարութիւնը
թոյլ կուտայ . կրնան նաեւ ինչուան ըս-
պաննել զիրենք , բայց ոչ երբեք կրնան
իրենց աղջկանցը օգիտ տալ . միայն ման-
չերը կրնան ժառանգ ընել իրենց ըն-
չիցը :

Ք Ա Մ Ա Ն Ա

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Մեզ և Ամպ :

Բնան առաւօտները շատ անգամ կը
տեսնենք որ չորս դինիս Թանձր ծուխ
մը պատեր է , որ օդը կը պղտորէ և
Թափանցկութիւնը կորսնցընել կու-
տայ , քիչ մը հեռուն եղած առարկա-
ները կը խափանէ տեսնելու , հագուստ-
նիս ու երեսնիս կը թըլէ , և ջուր կտրե-
լով կաթիլ կաթիլ մազերնուս ու մօ-
րուքնուս վրայ կը նստի : Բայ ծուխս
կ'ըսուի մէկ կամ հաւաքաւ :

Երկրաց մօտ բնակողները ցա-
մաքայնոցմէ աւելի մէկ կը տեսնեն . ա-
րեւ մայրը մտածին պէս օդը կը պղտո-
րի , և գիշերն որչափ առաջ կ'երթայ
մէկը կը Թանձրանայ ու կը բարձրա-
նայ , այնպէս որ առաւօտը քիչ մը հե-
ռու եղած առարկաները չեն տեսնուիր :
Սովորաբար , բայց ոչ միշտ , որչափ ա-
րեւն հորիզոնին վրայ կը բարձրանայ ու
կը զօրանայ , մէկը կը պատուի ու բոլո-
րովին կ'անհետանայ , բայց երեկոյեան
գէմ նորէն կ'ելլէ :

Ետ տեղ մէկն օդոյն վարի խաւե-
րը միայն կը Թանձրանայ . ուստի Թէ
որ բարձր բլրան մը վրայ ելլենք , յա-
ճախ մէկէն դուրս կը գտուինք , և չոր
ու պայծառ օդ կը ծծենք : Բն առեւն
առջևնիս գեղեցիկ տեսարան մը կը բա-
ցուի , վերն երկինքը սպարզ , վարը դաշ-
տը մէկի մէջ ընկղմած , կարծես Թէ
մէկէ ծով մըն է , ուսկից վեր կ'ամբառ-
նան կղզիներու նման՝ լեռանց արեւէն
լուսաւորուած գագաթունքը :

Մէկը ծխոյ նման կ'երևայ մեզի :
բայց Թէ իրաւքնէ ծուխ է , առաջ
քանի մը խօսք ըսենք Թէ ծուխն ինչ է
և ինչպէս կը ձևանայ , ետքը տեսնենք
Թէ մէկն ալ ինչ է և ինչպէս կը ձևա-
նայ . և այն ատեն կրնանք զատնք մէկ
մէկու հետ ճիշդ բաղդատել :